

АНОТАЦІЯ

Дашак Б. З. Жанрово-стильові засади оркестрової творчості Віктора Камінського. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). — Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка, м. Львів, 2024.

У теоретичному обґрунтуванні творчого мистецького проекту основна увага зосереджувалась на створенні оригінальної виконавської версії трьох творів сучасного львівського композитора Віктора Камінського, що постала внаслідок взаємодії різних образно-змістовних чинників: пізнання історико-суспільного контексту – львівської культури двох останніх десятиріч ХХ ст., коли були написані всі обрані твори; психограми митця, окресленої на основі саморефлексії композитора та узагальнення досліджень про його творчість; аналізу існуючих виконань обраних опусів.

У випадку ж виконання творів сучасника, до того ж у стислій співпраці з автором, інтерпретаційна концепція формується цілком інакше, бо виконавець має змогу з'ясування композиторського бачення суті музичного мистецтва, його переконань щодо спрямованості і завдань інтонаційного образу світу, переваг і викликів сучасного суспільства в його проекції на культуру, впливів інших композиторів минулого і сучасності, та ширше, до різних стилів і епох, а водночас і контроверсій до певних естетичних постулатів, які в комплексі інспірують виникнення конкретного задуму.

Тому в першому розділі теоретичного обґрунтування авторського проекту видалось необхідним детальніше зупинитись на історико-політичному і культурологічному контексті, в якому були написані обрані твори Віктора Камінського. Одним з ключових естетичних понять став постмодернізм, що в останні десятиріччя ХХ ст. отримав як найширше поле філософських, культурологічних, політичних, соціологічних, мистецьких дискусій, а водночас багатоманітно виразився у численних артефактах літератури, живопису, музики,

театру, кіно. Він породив низку нових форм, жанрових мікстів, відмінну від попередніх епох опозицію/синтез/дифузію/контроверсію/діалектику «сучасного і минулого», «традиційного й інноваційного», «високого і низького», «елітарного і масового», «універсального і локального». В українському суспільстві в зв'язку з історико-політичними змінами постмодернізм набув специфічних ознак, отримав свою національну версію, яка своєрідно переосмислена і в творчості Віктора Камінського як представника покоління митців, що сформувались на зламі радянської доби і перших років Незалежності.

Разом з тим було розглянуто зв'язок психотипу композитора з його творчими досягненнями, вибудувати логічний ланцюг взаємодії універсальних – національних – локальних – історично зумовлених – особистих чинників у їх проекції на художній результат. У визначенні психоемоційних характеристик В. Камінського видалось доцільним спиратись як на його саморефлексію і самооцінку, виражені у особистій бесіді з автором творчого проекту, так і на дослідження про його творчість, на спостереження над тематикою та особливостями індивідуального стилю композитора, що яскраво відображають його внутрішній світ.

У другому розділі дослідження концентрується на великих симфонічних та вокально-симфонічних полотнах Віктора Камінського, вказуються загальні засади його симфонічного стилю.

Перша симфонія відображає низку характерних тенденцій художніх пошуків української академічної музики другої половини ХХ ст., особливо ж «на порозі» здобуття Незалежності, коли, як про це висловився і сам композитор, вже цілком відчутним був дух перемін і визволення з «імперії зла». Згадана самим митцем «різноспрямованість» стильових, жанрових джерел симфонії, на нашу думку, якраз і походить від передчуття близької свободи, в тому числі й свободи творчості. Симфонія № 1 позначена значною стильовою «різноспрямованістю» за висловом самого композитора, однак, в процесі її підготовки до концертного виконання була виокремлена певна наскрізна стильова лінія, якій підпорядковуються численні інші стильові алюзії. На нашу думку, Симфонія являє собою вишукану індивідуальну версію неофольклорного напрямку. Хоча

на початок 1980-х років він вже перебринів, проте будучи переосмисленим в ширшому образно-стильовому вимірі, нове бачення національних фольклорних архетипів виявило свою життєздатність. Поєднання вільного ритмічно примхливого розгортання танцювальної стихії наводить на думку про архаїчні обрядові дійства, які в системі сучасної виразовості отримують нові змістовні обертони.

Тому диригентові дуже важливо передати ті «маркери вільного світовідчуття», які у симфонії закладені і у несподіваності, фантазійності зіставлення різних за історико-стильовим походженням семантичних знаків, і в особливій авторській візії танцювального начала, котре водночас є і символом життєдайного руху, і символом прадавнього архетипового ментального коду українства, і в індивідуалізації тембрів, що знаменує неповторність кожного голосу, і у алюзіях перемінного вільного ритму – втілення внутрішньої свободи.

Третій розділ присвячено двом концертам В. Камінського Фортепіанному концерту пам'яті Василя Барвінського та Скрипковому концерту № 2 «Різдвяному». Вказується, що обидва концерти репрезентують індивідуальне трактування жанрової моделі концерту й ідеї концертності в її філософсько-універсальному сенсі: у взаємодії ego – socium, відображенні колізій людини, якій доводиться долати перешкоди, утверджувати свої цінності у драматичній боротьбі. Попри відмінності задуму, обидва концерти об'єднуються наскрізною ідеєю *per aspera ad astra*, через терни до зірок.

В обох концертах яскраво виражена національна традиція, потрактована по-різному: у Фортепіанному концерті опосередкована через особу Василя Барвінського, як уособлення трагедії української інтелігенції; у Скрипковому концерті № 2 втілена у фольклорній алегорії різдвяних пісень, через них передаються страждання Божої Матері на шляху до вищої місії виховання Спасителя. В обох творах драматичні події приводять до катарсису, для якого композитор використовує «чуже слово»: тему з фортепіанної Сонати В. Барвінського у Фортепіанному концерті та тему колядки «Що то за предиво» у Скрипковому концерті.

На основі проведених аналітично-виконавських розвідок робиться висновок про яскраво індивідуальну інтерпретацію жанрового канону концертності у творчості Віктора Камінського.

У Висновках підсумовуються основні теоретичні спостереження і узагальнюється проведене дослідження.

Ключові слова: жанр, стиль, постмодернізм, концертність, симфонізм, українська музика ХХ ст., інтерпретація, фольклорні архетипи, система музичного виразу.

Dashak B. Z. Genre-stylistic principles of Viktor Kaminsky's orchestral work. – Qualification work on manuscript rights.

Scientific substantiation of a creative art project for obtaining an educational and creative degree of doctor of arts in specialty 025 "Musical art" (field of knowledge 02 "Culture and art"). — Lviv National Academy of Music named after M. V. Lysenko, Lviv, 2024.

In the theoretical justification of the creative art project, the main focus was on the creation of an original performance version of three works of the modern Lviv composer Viktor Kaminsky, which appeared as a result of the interaction of various visual and substantive factors: knowledge of the historical and social context - Lviv culture of the last two decades of the 20th century, when they were written all selected works; the artist's psychogram, outlined on the basis of the composer's self-reflection and the generalization of research on his work; analysis of existing performances of selected opus.

In the case of performing the works of a contemporary, moreover, in close cooperation with the author, the interpretation concept is formed in a completely different way, because the performer has the opportunity to clarify the composer's vision of the essence of musical art, his beliefs about the direction and tasks of the intonation image of the world, the advantages and challenges of modern society in its projection on culture, the influences of other composers of the past and present, and more broadly, to different styles and eras, and at the same time, controversies to certain aesthetic postulates, which collectively inspire the emergence of a specific idea.

Therefore, in the first section of the theoretical justification of the author's project, it seemed necessary to dwell in more detail on the historical, political and cultural context in which the selected works of Viktor Kaminsky were written. One of the key aesthetic concepts became postmodernism, which in the last decades of the 20th century. received as the widest field of philosophical, culturological, political, sociological, artistic discussions, and at the same time multifacetedly expressed itself in numerous artifacts of literature, painting, music, theater, cinema. He gave rise to a number of new forms, genre mixes, opposition/synthesis/diffusion/controversy/dialectic of "modern and past", "traditional and innovative", "high and low", "elitist and mass", "universal and local", different from previous eras. ". In Ukrainian society, in connection with historical and political changes, postmodernism acquired specific features, received its national version, which was also reinterpreted in a unique way in the work of Viktor Kaminsky as a representative of the generation of artists who formed at the end of the Soviet era and the first years of independence.

At the same time, the relationship between the psychotype of the composer and his creative achievements was considered, to build a logical chain of interaction of universal - national - local - historically determined - personal factors in their projection on the artistic result. In determining the psycho-emotional characteristics of V. Kaminsky, it seemed appropriate to rely both on his self-reflection and self-evaluation, expressed in a personal conversation with the author of the creative project, and on research about his work, on observations of the subject matter and features of the composer's individual style, which vividly reflect his inner world .

The second chapter of the study focuses on the large symphonic and vocal-symphonic canvases of Viktor Kaminsky, the general principles of his symphonic style are indicated.

The first symphony reflects a number of characteristic tendencies of the artistic pursuits of Ukrainian academic music of the second half of the 20th century, especially "on the threshold" of independence, when, as the composer himself expressed it, the spirit of change and liberation from the "evil empire" was already quite palpable. In our opinion, the "diversity" of the symphony's stylistic and genre sources, mentioned

by the artist himself, comes precisely from the premonition of near freedom, including the freedom of creativity. Symphony No. 1 is marked by significant stylistic "diversity" according to the words of the composer himself, however, in the process of its preparation for concert performance, a certain cross-cutting stylistic line was singled out, to which numerous other stylistic allusions are subordinated. In our opinion, the Symphony is an exquisite individual version of the neo-folkloric direction. Although by the beginning of the 1980s he had already moved on, but being reinterpreted in a broader figurative and stylistic dimension, a new vision of national folklore archetypes showed its viability. The combination of the free rhythmic capricious unfolding of the dance element suggests archaic ritual actions, which in the system of modern expressiveness receive new meaningful overtones.

Therefore, it is very important for the conductor to convey those "markers of a free worldview" that are embedded in the symphony in the unexpected, imaginative juxtaposition of semantic signs of different historical and stylistic origins, and in the author's special vision of the dance principle, which is both a symbol of life-giving movement and a symbol of ancient archetypal mental code of Ukrainianness, and in the individualization of timbres, which marks the uniqueness of each voice, and in the allusions of a variable free rhythm - the embodiment of inner freedom.

The third section is devoted to two concerts by V. Kaminsky, the Piano Concerto in Memory of Vasyl Barvinskyi and the Violin Concerto No. 2 "Christmas". It is indicated that both concerts represent an individual interpretation of the genre model of the concert and the idea of concertness in its philosophical and universal sense: in the interaction of ego - society, the reflection of the collisions of a person who has to overcome obstacles, assert his values in a dramatic struggle. Despite the difference in design, both concerts are united by the through-and-through idea of *per aspera ad astra*, through thorns to the stars.

In both concerts, the national tradition is clearly expressed, interpreted in different ways: in the Piano Concerto, it is mediated through the person of Vasyl Barvinsky, as the personification of the tragedy of the Ukrainian intelligentsia; in the Violin Concerto No. 2 is embodied in the folk allegory of Christmas songs, through them the sufferings of the Mother of God are conveyed on the way to the higher mission

of raising the Savior. In both works, dramatic events lead to catharsis, for which the composer uses a "foreign word": the theme from the piano Sonata of V. Barvinsky in the Piano Concerto and the theme of the carol "What's the Yarn" in the Violin Concerto.

On the basis of the performed analytical and performance investigations, a conclusion is made about a vividly individual interpretation of the genre canon of concert performance in the work of Viktor Kaminsky.

The Conclusions summarize the main theoretical observations and summarize the conducted research.

Key words: genre, style, postmodernism, concert performance, symphony, Ukrainian music of the 20th century, interpretation, folklore archetypes, system of musical expression.

Список опублікованих праць за темою роботи

1. Дашак Б. Специфіка темброво-драматургічного мислення Віктора Камінського на прикладі симфонії № 1. № 1(48) (2024): *Українська музика* : Щоквартальник ЛНМА ім. М. В. Лисенка. Львів, 2024. С. 27-39
<http://journals.lnma.lviv.ua/index.php/ukrmuzyka/article/view/758>;
2. Дашак Б. Концерт В. Камінського для фортепіано з оркестром «пам'яті Василя Барвінського»: зв'язок минулого та сучасності. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка* Львів: Видавничий дім «Гельветика» 2024, № 51. С. 3-9.
<http://journals.lnma.lviv.ua/index.php/naukovizbirky/article/view/779>

Інформація про апробацію результатів дослідження

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту обговорено на засіданнях кафедри історії музики Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Матеріали дослідження оприлюднено у доповідях на всеукраїнських та науково-практичних конференціях, методичних засіданнях кафедр диригування та історії музики. Виконано 2 концерти за темою мистецького проєкту, один з яких – на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва.

1. Апробація результатів наукової складової творчого мистецького проекту відбулася на трьох наукових конференціях у таких доповідях: Симфонічний доробок Віктора Камінського в контексті національних тенденцій сучасного симфонізму (Міжнародний мистецький форум «Симбіоз ідей», Третя міжнародна науково-творча конференція ім. Стефанії Павлишин, ЛНМА ім. М. Лисенка, 18-20 березня 2024)
2. Стилiстичні особливості Концерту для двох фортепіано, ударних та струнного оркестру «Сувенір зі Львова» Віктора Камінського («Перша Міжнародна науково-практична конференція з питань фортепіанного мистецтва «Українська фортепіанна музика у контексті світового музичного мистецтва», ЛНМА ім. М. В. Лисенка, 19-20 жовтня 2023)
3. Концерт Віктора Камінського для фортепіано з оркестром «Пам'яті Василя Барвінського»: стилеві особливості. («Друга Міжнародна науково-практична конференція з питань фортепіанного мистецтва «Українська фортепіанна музика у контексті світового музичного мистецтва», ЛНМА ім. М. В. Лисенка, 30-31 жовтня 2024).

Апробація творчого мистецького проекту у концертах, виконані програми та твори:

1. «Маестро», вечір музики Віктора Камінського. Симфонія №1, «Te Deum» для струнного оркестру та дзвонів, концерт для фортепіано з оркестром «Пам'яті Василя Барвінського» / Львівська національна філармонія імені Мирослава Скорика, симфонічний оркестр оперної студії ЛНМА ім. М. В. Лисенка, солістка Оксана Рапіта (21.06.2024 р.) Львів:2024 р.
2. Авторський вечір Віктора Камінського. Героїчна увертюра «2022», симфонія №1, концерт для двох фортепіано, струнних та ударних «Сувенір зі Львова» / Львівська національна філармонія імені Мирослава Скорика , симфонічний оркестр оперної студії ЛНМА ім. М. В. Лисенка, солісти Мирослав Драган та Оксана Рапіта. (14.10. 2024 р.) Львів:2024 р.